

Valentin PUTANEC

Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje

Strossmayerov trg 2, HR-10000 Zagreb

DVA PALEOLINGVISTIČKA TOPONIMNA PREŽITKA NA HRVATSKOM INSULARIJU:

A. *Komiža*, B. *Premuda*

Autor obrađuje etimologiju naziva dvaju naših otoka: *Komiža* i *Premuda*. Prvu je etimologiju naziva *Komiža* dovodio u vezu s *Nikomedia* (Mala Azija) P. Skok a nazivi za otok *Premudu* kojih ima više, ostali su do danas etimološki neobrađeni. Naziv otoka *Komiža* autor veže u grč. **kometidia* kao nazivom kojim su mediteranski Grci izražavali podcjenjivanje prema seoskom stanovništvu. Naziv otoka *Premuda* autor tumači iz pelastičke osnove **protimos*, naziv prema opisu da je taj otok »prvi na izlazu u kulaf«. Autor tumači kako je došlo do naziva *Pyrotima* (Porfirogenet, 10. st.), *Pamodos* (Peutingeriana), *Dlasnik* = *Dlačnik* (dijalektalno), kao i sve grafije s likvidom u prvom slogu: *Primodia*, *Parmuda*, *Pelmoda*, *Palmoda* (Ravennas, portulani 14.–16. st.).

A. K O M I Ž A

1. O mjestu *Komiži* na otoku *Visu* veli se da se nalazi na zapadnom dijelu otoka *Visa*. Prvotni stanovnici otoka *Visa* bili su *Pelasti*, a u povijesno doba *Grci*, kasnije *Itali*, zatim *Iliri* pa i *Hrvati*. *Vis* su 997., dakle u doba iza hrvatskog kralja *Tomislava*, osvojili *Mlečani* (*Badovario Bragadin*). *Enciklopedija Jugoslavije* (VIII, 1971) veli da je mjesto *Komiža* na *Visu* nastalo za vrijeme mletačke uprave, što dakako ne znači da čestica, a možda i neko naselje, s imenom koje predstavlja današnje ime *Komiža*, nije postojalo i prije *Mlečana*.

2. Da je etimologiju toponima *Komiža* vrlo teško izvoditi, dokaz je i u tome što *P. Skok*, koji u *Slavenstvo i romanstvo na jadranskim otocima* (1950) daje kakvu-takvu etimološku eksplikaciju, u svom kasnije redigiranom *ERHS* ne daje nikakve etimologije pa se ni u registru (*ERHS*, IV) ne spominje ovaj toponim. U

»Slavenstvu« iz 1950. na str. 194. stoji: »Kao maloazijska Nikomedija, i ovo bi bila izvedenica od grčkog ličnog imena *Nikomedes*. Komiža bi, ako je ovo istina, značila mjesto gdje je neki Grk imenom *Nikomēdēs* imao svoju kuću, posjed, vinograd ili što slično«. Na str. 197. knjige ponovno se vraća na ovu etimologiju pa iznosi da se *Nikomedia* u Maloj Aziji u turskom zove *Izmit* (valjda prema *[N]ikomid > *Ikmit > *Izmit*) dok i u nas dolazi prekrajanje u tom smislu da je *ni-* ispušteno zbog toga što je shvaćeno kao *in* 'u'. Na koncu on gotovo napušta ovu etimologiju koju naziva "pusta mašta" jer i na Siciliji imamo toponim *Còmiso* (*co-* je naglašeno) između mjesta Ragusa i Vittoria.

3. Ako želimo kritizirati Skokov pokušaj etimološkog tumačenja etimona *Komiža* (od *Nicomedia*), onda treba reći da je dosta neobično da bi se *ni-* shvatilo kao *in* (*Nikomedia* : **Inkomedia*). Što se pak tiče toponima *Còmiso*, *Dizionario di toponomastica. Storia e significato dei nomi geografici italiani* (Torino, 1990) izvodi ovaj toponim iz arapskoga (navodi i španj. *còmiso* 'confisca') pa je ovdje ova suzvučnost vjerojatno slučajna.

4. Ima ipak jedna sitnica u opisu mjesta Komiže koju nalazimo u literaturi, a to je da »Komižani smatraju Lucane (= Višane) kao gospodu« (cf. P. Skok, *Slavenstvo i romanstvo*, o. c., str. 194) pa nam ovaj podatak može pomoći u izvođenju etimologije toponima *Komiža*. Zaista, u grčkom jeziku nalazimo leksije koje se mogu odnositi na slično označivanje odnosa *grad* : *selo*. U grčkom nalazimo (cf. H. Frisk, *Griechisches etymologisches Wörterbuch*, Heidelberg, 1950) ove leksije:

a. κώμη '1. selo, 2. gradska četvrt, periferija', kao opozicija prema grč. πόλις 'grad'.

b. κωμήτης '1. seljak, 2. stanovnik gradske četvrti, periferije'.

c. κωμῶτις (gen. κωμῆτιδος) '1. susjeda u dijelu periferije grada, 2. stanovnik sela', u opoziciji prema grč. μητροποδῖεις 'građanin, ne-seljak'.

Podcjenjivanje seljaka od strane građana zapaža se u svim kulturama pa i u našem jeziku ono postoji na mnogo mjesta. Još i danas postoji u građana pojam *seljak* i *seljačina* kao uvredljiva oznaka za stanovnika sela. Sjetimo se i slučaja Krste Frankopana koji iz gospodskoga feudalnog grada Ozlja recentne stanovnike Karlovca (osnovan 1579.) zove, doduše u doba Zrinsko-frankopanske bune (1671.), "Žabarima".

5. Prema tome možemo izvoditi etimologiju viškog imena mjesta Komiža na sljedeći način: mjesto gdje su **kometidi* 'seljačine' je **kōmētidia* (akcenat na posljednjem slogu *-ía*) > (sinkopa sloga *s ti*) **kōmēdía* > (*-dia* > *-dja* > *-ža*) > *Komiža* (*-ža* kao *lapidea* > *lopiž*, *lopiža*, ili *modiolu* > **m̃žulj* > *žmulj*). Refleks *-ža* za *-dja* je dakako postojao u starodalmatskom. U hrvatskom bi refleks bio kao

u čakavskom *međa* > *meja*. Također i zadržavanje izgovora *ko-* u prvom slogu bit će iz govora prvotnih stanovnika mještana Visa i Komiže (Grka i Romana). U hrvatskom bismo tu imali *o* > *u*, kao u *frixorium* > *frechsurā* > *Prožura* (cf. P. Skok, *Slavenstvo*, o. c., 210, isti, *ERHS* 3, 72) ili u poznatom lat. *nepos*, fem. *nepotia* > *nepuča* (cf. Isti, prema registru)¹.

6. Ovako izvedena etimologija mjesta *Komiža* na Visu dokazuje da je ovakvo podcjenjivanje seljaka od strane gradskog stanovništva postojalo na Visu već u doba grčke kolonizacije otoka Visa koja traje do 3. st. prije Krista kada otok dolazi u vezu s Italicima, a takvu oznaku tu zatiču i Hrvati koji otok naseljuju u 10. st.

B. PREMUDA

1. Etimologija naziva ovog otoka još je kompliciranija od etimologije toponima *Komiža* jer je i naziva za nj iz velike starine velik broj.

2. Otok Premuda nalazi se u zadarsko-šibenskom arhipelagu (vanjski zadarski otoci) a opisuje se kao neobično izduljen otok (dug je 9 kilometara a širok tek 1 kilometar) koji se nalazi 14 kilometara južno od otoka Lošinja. *Pomorska enciklopedija* (Zagreb, 1954) opisuje ga svega zaraslog makijom i maslinom. P. Skok (*Slavenstvo*, o. c. i *ERHS*) za sam nesonim (ili uza nj) navodi ova značenja: *a.* ime otoka Premuda, *b.* naselje na otoku Premuda, *c.* uzvisina na južnom dijelu otoka zove se *Premuda*, *d.* uvala, luka na otoku zove se također *Premuda*. Značenja *a.*, *b.*, *d.* su normalna pojava u toponimiji, a značenje *c.* može biti u vezi s prvotnim etimonom za naziv ovog otoka. Dodajem da je ovaj nesonim dao i antroponim (prezime, tip toponim *Ascoli* > prezime *Ascoli*): na Lošinju se 1732. spominje *Ivan Premuda*, u Baški na Krku 1824. *Jure Premuda*, u 20. st. poznati *Vinko Premuda*, svećenik (cf. V. Štefanić, *Glagoljski rukopisi HAZU*, II, 1961, prema registru).

3. Ime ovog otoka danas je *Premuda*, u dijalektu i *Dlasnik* = *Dlačnik* (maskulinum prema hrv. *otok*). U starini nalazimo ove nazive:

¹ Naknadno sam upozoren da je i Mate Suić (*Ime otoka i grada Hvara*, Otok Hvar, Zagreb, 1995, str. 95) iznio opravdano mišljenje da treba napustiti izvođenje *Komiža* < *Nicomedia*, te i on polazi od oznake u grčkom za 'selo'. Jedino se razilazimo u ostalom dijelu izvođenja. On polazi od atribucije *Kōmē* + *Issaia* = *Isejsko selo*, dok je u mene bez atribucije normalna grčka izvedenica. U slučaju Suićeve etimologije potrebno je osim toga tumačiti prijelaz drugog dijela u sufiksu *-issia* > *-iša* > *-iža* što bi se moglo tumačiti lenizacijom uslijed mletačkog utjecaja na starodalmatski jezik (iza oko 1000.), a stariji oblik *-iša* nije ni potvrđen. Stoga ja ostajem kod svog izvođenja koje je osim toga i sociolingvistički obrazloženo.

a. Car Porfirogenet (10. st.): Πυρότιμα (cf. Gy. Moravcsik – R. J. H. Jenkins, *Constantine Porphyrogenitus »De administrando imperio«*, Budapešt 1949, 29/291, str. 138). Car navodi da su otoci *Vikla* (= Krk), *Rab*, *Osor* i *Vrgada* naseljeni, dok su *Katautrebena*, *Pisuh*, *Selbo*, *Skerda*, *Aloep*, *Skirdakisa* i *Pyrotima* nenaseljeni. Dakle Premuda je u 10. st. nenaseljen otok.

b. Starija je potvrda od Porfirogenetove za ime ovog otoka u *Tabula Peutingeriana* (4. st., kritika ovdje t. 4): *Pamodos*. U vezi s nazivom otoka *Egodes* A. Mayer (*Die Sprache der alten Illyrier* 1, str. 254–255) tretira Ravennatov (12. st.) *Egodes* pa misli da se radi o **Pagodes* što bi se imalo odnositi na *Pag* (Cissa). U Ravennatovu *Primodia* A. Mayer misli da je krivo čitano *ri* za *a* te da je i tu trebalo stajati *Pamodia* kao na *Tabuli*.

c. Današnji oblik naziva s likvidom u prvom slogu javlja se na portulanima od 14. do 16. st. (cf. *Descriptio Croatiae*, Zagreb 1995, te *Monumenta cartographica Jugoslaviae*, Beograd, II, 1979):

Vesconte 1318: *Premuda* (više puta!).

Katalanski portulan 1325: *Parmuda*.

Dalorte 1325: *Porm(uda)*.

Dulcert 1339: *Porm(uda)*.

Pasqualini 1408: *Premuda*.

Giroldis 1426: *Pre(m)uta*.

Benincasa 1480: *Pelmoda*.

Agnese 1536–1564: *Pelmoda*.

Vavassore 1539: *Palmoda*.

d. Ovdje bilježim da V. Sabljar (*Mjestopisni rječnik*, 1866) citira neke od ovih starih naziva za otok *Premudu*: *Premuda*, *Parmuda*, *Permuda*, *Palmodon* (za ovaj zadnji naziv P. Skok, *Slavenstvo*, o. c., veli da se susreće u “crkvenoj toponomastici”).

4. Ako gledamo na ove portulanske nazive za ovaj otok iz 14.–16. st., izlazilo bi kao sigurno da svi oni u prvom slogu imaju likvidu jednako kao i današnji hrvatski oblik *Premuda*. Jedino što je izgovor *a* i pisanje toga prvog sloga na portulanima “zamućen” sa *por-*, *pel-*, *pal-*. Da bismo mogli dati kritiku ovih portulanskih naziva, morali bismo imati predloške sa kojih su nazivi uzimani od strane sastavljača ovih portulana. Jedino što bi na osnovi svih njih izlazilo jest to da se u završnom *-uda* u *Premuda* radi o mletačkoj lenizaciji dentala (*-uta* > *-uda*, zabilježio s *-uta* jedino Giroldis 1426). Ujedno valja konstatirati da je prvi slog s likvidom zabilježen već u 7. st. i na početku 14. st. a lenizacija već u 7. st. (Ravennas): *Primodia*. Budući pak da se likvida, doduše “razrađena” u vezi s nekom vrsti “pučke etimologije”, nalazi i u Porfirogeneta (10. st.), u Ravennasa

(7. st.) te u današnjem hrvatskom nazivu (*Premuda*), možemo zaključiti da je prvotni naziv za ovaj otok sadržavao likvidu u prvom slogu te da je grafija *Pamodos* (samo na »Tabula Peutingeriana«, “putopis” iz rimskoga vremena, prepisan u 13. st., izdao ga Peutinger koji je živio u 15.–16. st.) kao jedina potvrda u stvari krivo čitanje originalnog *ri* (ili *re* ili *er* ili *ar*) sa *a*. Ovo pak čitanje moguće je opravdati tekstološki prebacivanjem teksta iz beneventane u karolinu (13. st. !). Prema tome moramo zaključiti da u izvođenju etimologije nesonima *Premuda* moramo operirati s etimonom koji u prvom slogu sadržava likvidu a u zadnjem bezvučni dental.

5. P. Skok (*Slavenstvo*, o. c., 1, 89–93), obrađujući etimologiju toponomastike otoka *Premuda*, ostavio nas je zaista u nedoumici u pogledu etimologije ovog nesonima:

a. Nesonim na terenu glasi *Premuda*, *Parmuda* (Silba, Molat). Kako *ar* = *r*, slog *pre-* predstavlja talijanski utjecaj (i femininum je romanski utjecaj).

b. Porfirogenetova potvrda predstavlja izgovor “Zadrana Romana” u 10. st.

c. U grafiji sa *Pal-* (*Palmodos*, *Palmodon*) nalazi se “pučka etimologija” u vezi s lat. *palma*.

d. P. Skok uzima grafiju *Pamodos* kao prvotnu, s time da ona potječe iz pelastičkog vremena (mediteranski supstrat), slično kao nesonimi *Melita*, *Brattia* (i drugi).

e. P. Skok u grafiji s likvidom *Primodia* (v. ovdje 3, c) nalazi “pučku etimologiju” u vezi s lat. *primus*, »jer je to prvi otok u zadarskom arhipelagu ako se gleda sa strane “kulfa”, Jadrana« (*Slavenstvo*, o. c., str. 90).

f. Inače se svi oblici s femininumom (lat. *insula* je f.) i lenizacijom (Ravennas, portulani) dobro poklapaju s današnjim nesonimom *Premuda*.

g. Današnji naziv *Premuda* primljen je (kao i *Korčula*, *Šolta* za starije *Krkar*, *Sulet*) u Hrvata od Romana. Stariji je hrvatski naziv *Dlasnik* (Milčetić, oko 1870) = *Dlačnik*. Ovaj zadnji naziv, prema P. Skoku, dolazi od imena ptice *dlaska* ‘rubecula’, hrv. ‘zimovka’ ili ‘vrsta zebe’. U Mikalje dolazi i potvrda *dlaška* za ovu pticu.

Dakle, P. Skok ne tumači etimologije nesonima *Premuda*, a *Pamodos* smatra osnovnim nazivom ovog otoka koji dolazi iz pelastičkog vremena dok u grafijama sa *pal-* i *pre-* vidi prekrajanje osnovnog *pam-* na osnovi “pučke etimologije” (veza s lat. *palma*, lat. *primus*).

6. Moja se etimologija, slično kao u slučaju nesonima *Komiža*, osniva na jednom elementu u opisu referenta koji je mogao svojim semom izazvati dotičnu denominaciju. Već je P. Skok (v. ovdje 5, e) naveo da je *Premuda* »prvi otok u zadarskom arhipelagu ako se gleda sa strane “kulfa”, Jadrana«. Prema tome

polazim od izvedenice za ie. *pro-* “rano > prvi” koju imamo u grč. πρώτος ‘prvi’ (cf. Pokorny, *Indogermanisches etymologisches Wörterbuch*, 1, 814), sa sufiksom *-imos*, tj. **prōtimos* > **prōtimu*. Sufiks koji tu nalazimo je svejezični sufiks za tvorbu superlativa, a Trombetti (AA 3, 86–88) ga nalazi čak i u neindoevropskim jezicima, tako u laponskom i finskom. U našem će slučaju biti pelastičkog porijekla (predgrčki sufiks). U grčkom ga Trombetti nalazi kao prežitak u antroponimu *Priamus* “kralj u Troji” (Frisk misli da se radi o lidijskom antroponimu), u grč. ἄλκιμος ‘1. jak, snažan, 2. hrabar’ (: ἄλκη ‘losos’), u Kariji Κέρραμος. Stoga možemo postaviti prvotni pelastički etimon: **prōtimu* (pelastički je, jer je grč. πρότιμος “više cijjenjen”, u grčkom nemamo πρώτιμος > (metateza vokala) > **prītōmu* > (metateza sonanta) **primotu* (sa *-uta* potvrđeno 1426!) > (lenizacija) **primodu* > (mocija prema insula) **primoda* > (hrv., sa *o* > *u*) *Premuda*. Od suponiranih fonetskih pojava metateza sonanata je potvrđena u svim jezicima, u nas navodim *pladne* (**poldne*) > **pladnovati* > *plandovati* (prvotno u terminologiji ljetnog izdiga u uzgoju ovaca), isto imamo u *žmul/žmulj* < lat. *modiolu* > *mžul*, tal. *napello* > hrv. *nalijep* (biljka).

7. Sada pak moramo i mi protumačiti ostale u tekstovima potvrđene grafije u nazivima za nesonim *Premuda* :

a. Porfirogenetovu grafiju Πυρότιμα možemo smatrati grčkom (grkomani 10. st. u Zadru) “pučkom etimologijom” oblika s likvidom (*pri-*) s naslonom na grč. πυρομητός ‘1. žetva (pšenice i sl.), 2. doba žetve’ ili s naslonom na grč. πυροτομία ‘(također) žetva’. Dakako, to ne znači da je u to doba taj otok bio zasijan nekim žitaricama (Porfirogenet veli da je “nenaseljen”) (*Grci i Pelasti*, Beograd 1950).

b. Sve oblike s likvidom u prvom slogu možemo smatrati prekrajanjem, u grafiji ili izgovoru, osnovnog *Primoda* (v. naprijed 3, c i 6): *Parmuda* (dokaz da se u puku govorilo i *Přmuda*, kao refleksa za samoglasno *r*), *Pormoda*, *Pelmoda*, *Palmoda* (možda razni prijepisi likvide u portulanima ili izgovor likvida s naslonom na neke riječi, tako lat. *palma*, i sl.).

c. Ostaje nam samo jednom potvrđen nesonim *Pamodos* (v. naprijed 3, b i 4) koji smo protumačili krivim prebacivanjem teksta iz beneventane u karolinu (beneventanom pisano *ri* prebačeno kao *a*). Budući da nam je oblik sa *pa-* potvrđen iz ranog srednjeg vijeka (13. st.), ovo nam se tumačenje čini dosta uvjerljivo. Ipak možemo postaviti i tezu da se grafija na »Tabuli« osniva na nekom portulanu iz najranijeg mediteranskog vremena, iz prvog doba dolaska Itala na Mediteran. Samo u tom slučaju trebamo ovaj nesonim smatrati prvotnijim u vezi s kasnijim koji svi imaju likvidu u prvom slogu. Kako se u literaturi (i P. Skok) navodi da bi u najranije vrijeme otok *Premuda*, slično kao *Silba* (lat. *sylva* > tal. *selva* ‘šuma’), bio veoma šumovit, morali bismo u *Pamodos* tražiti

neku pelastičku leksiju u vezi s tim semom ('šuma, šumovit'). To je poznata pelastička osnova *Pado-/pado-* koju M. Budimir nalazi u seriji: *padus, Padus, Padusa, Bedenkos, Bodincus*, grč. *πάδος, πήδος, πηδήεσσα, Ποδέεσσα*, lat. *Patavium*, sve prema leksičkoj grupi **bhago/*bhaugo/*bhugo*, a nalazi se i u grč. *φηγός*, lat. *fagus*, u slav. *buky* (iz germanskoga). Morali bismo, dakle, za ovaj nesonim suponirati izvedenicu, dakako iz pelastičkog vremena, **padomos* (sufiks *-mo*, v. ovdje t. 6) > (metateza) *Pamodos*. Morali bismo tako postaviti i tezu da u najranije vrijeme postoje i dva naziva za ovaj otok. Oba bi bila iz pelastičkog vremena. Jedan bi se naziv osnivao na podatku da je otok *Premuda* 'šumovit', a drugi da je *prvi* u zadarskom arhipelagu. Obje ove etimologije imaju opravdanje sa stanovišta semantike ('šuma', 'prvi'), ali mi se ova druga čini malo uvjerljiva zbog toga što se mora pretpostaviti da postoji neki portulan iz predrimskog vremena. Zbog te male vjerojatnosti mi smo ovu unikatno potvrđenu grafiju (*Pamodos*) proglasili "krivim čitanjem".

d. Preostaje nam da protumačimo još jedan nesonim koji se u literaturi javlja kao denominacija ovog otoka, i to u hrvatskim dijalektima. To je naziv *Dlasnik* (zapisan u Milčetića, konac 19. st.) i *Dlačnik* (nalazim u *Pomorska enciklopedija*, Zagreb, 1960). P. Skok u *Slavenstvo* (o. c., 90) navodi da bi to mogla biti izvedenica prema imenu ptice *dlaska*. Istu pticu Mikalja bilježi kao *dlaška* (v. AR 1, 471). Latinski joj je naziv "pyrrhula, rubecula", sinonimi u nas *zimovka, ćučurin*, a označuje i "vrstu" zebe. Postoji u češ. *dlask, dlasek, dlesk* 'loxia coccothraustes', njem. Gimpel (cf. M. Machek, *Etymologický slovník jazyka českého*, Praha, 1971, on navodi i: *dlaška, stčeš. tleščka*), sve prema zvuku "koji proizvodi" ova ptica. Dakle je ovaj nesonim nazvan prema množtvu ptice zimovke ili zebe koju su nalazili ribari dolazeći prema tom otoku. Ako bismo pak u izgovoru *Dlasnik* vidjeli čakavski izgovor za *Dlašnik*, onda bismo u ovom nesonimu mogli identificirati i neki etimon *Dlačnik* (sa *čn > šn*) pa bismo ga izvodili od riječi *dlak* 'slak, lat. *convolvulus arvensis*' (cf. AR 1, s. v.) koja je zabilježena kao dijalektalna riječ za govor Cresa. S obzirom na makiju za koju se kaže da pokriva ovaj otok, može se reći da bi i ovaj naziv (prema *dlak*) opravdavao nesonim *Dlasnik = Dlačnik*. Proučavanje biljnog pokrova ovog otoka moglo bi detaljnije odgovoriti na pitanje ispravnosti ove etimologije.

e. Ovdje pod *d* pokušali smo analizom naziva *Dlasnik = Dlačnik* protumačiti postanak ovog nesonima u vezi s imenom za pticu, odnosno biljku. No, meni se čini također da je teško prihvatljivo da bi se ovaj nesonim u denominaciji osnivao na *mnoštvu* ili bilja ili ptica, o kojima nemamo nikakva podatka. Stoga se ja držim metode koju smo upotrijebili u izvođenju i *Komiže* i *Premude*, tj. da nam treba biti prvenstveno zapisan neki podatak o "referentu" na kojem onda podatku gradimo neku etimologiju. U našem slučaju zaista za *Premudu* imamo podatak da je neobično izdužen otok (9 km dužine prema 1 km širine). Stoga mislim da je ovaj nesonim i nastao prema riječi *vlačnik = uvlačnik* koja prema AR (20, str.

197 i 21, str. 132) označuje 'poveza, uzica za obuću', 'remen, oputa (za obuću, Stulli)', tj. u osnovi (figurativno) nešto veoma produženo. Riječ je nastala prema riječi *uvlaka* 'remen, oputa, vrpca (za gaće)', s proširenjem na *-ьлькѣ*. Prema tome naša je etimologija nesonima *Dlačnik* = *Dlasnik* u tome da je prvotni naziv otoka zbog njegove neobične dužine (i veoma male širine) bio **Vlačnik* 'otok dug kao oputa, remen' a da je sekundarno taj naziv izmijenjen putem deetimologizacije i reetimologizacije u *Dlačnik*, vjerojatno u vezi s naslonom na riječ *dlaka* ili na sličnu čestu riječ u svijesti govornika. Dakle se u nazivu *Dlačnik* i *Dlasnik* u svijesti sekundarno vezuje nesonim uz navedene nazive za pticu ili biljku. Postoji, osim toga, i mogućnost da je do promjene od **Vlačnik* u *Dlačnik* došlo i običnim fonetskim putem: disimilacijom početnog sloga *vl-* u *dl-*.

LITERATURA

AA, v. *Trombetti*.

AR = *Rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*, ed. HAZU, 1880–1975, 23 vol.

Bailly, A. 1950. *Dictionnaire grec-français*, Paris.

Budimir, M. 1950. *Grci i Pelasti*, Beograd.

Descriptio Croatiae 1993. ed. M. Marković, Zagreb.

Dizionario di toponomastica, Torino 1990.

Enciklopedia Jugoslavije, Zagreb 1955–1971, vol. I–VII.

Machek, V. 1971. *Etymologický slovník jazyka českého*, Praha.

Mayer, A. 1957., 1959. *Die Sprache der alten Illyrier*, Beč.

Monumenta cartographica Jugoslaviae, Beograd, 1978–1979, vol. I–II.

Moravčik, Gy., R. J. H. Jenkins 1949. *Constantine Porphyrogenitus »De administrando imperio«*, Budapešt.

Pokorny, J. 1939. *Indogermanisches etymologisches Wörterbuch*, Bern-München.

Pomorska enciklopedija, Zagreb 1972–1982, vol. I–VIII.

Putanec, V., *Kako su Karlovčani dobili naziv ŽABARI*, Republika 16, 1960.

Ravennas, *Cosmographia*, ed. 1860.

Sabljar, *Mjestopisni rječnik Dalmacije, Hrvatske i Slavonije*, Zagreb 1866.

Skok, P., *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*, Zagreb 1971–1974, vol. I–IV.

Skok, P., *Slavenstvo i romanstvo na jadranskim otocima*, Zagreb 1950, voll. I–II.

Štefanić, V., *Glagoljski rukopisi JAZU*, Zagreb 1970, vol. I–II.

Šulek, B., *Jugoslavenski imenik bilja*, Zagreb 1979.

Tabula Peutingeriana, ed. Miller, 1888.

Trombetti, *Saggio di antica onomastica mediterranea*, Arhiv za arbanasku starinu, jezik i etnografiju, III, Beograd 1924.

Deux reliquats paléolinguistiques toponymiques
dans l'insulaire croate:
A. *Komiža*, B. *Premuda*

Résumé

A. L'auteur réfute l'étymologie qui dans le nésonyme *Komiža* voyait le nom de la ville *Nicomédie* en Asie Mineure (*Nicomedia* > *[in]k*o*m*e*d*i*a > *Komiža*) et il fait dériver l'étymologie de ce nésonyme en connection du grec κωμῆτις au sens "un rustre, un paysan rustaud" étant donné qu'il est attesté que les habitants de Vis (une ville) méprisaient les habitants de la bourgade, du village de *Komiža*.

B. Se basant sur le fait que l'île de *Premuda* se trouve à l'entrée de l'archipel en tant que la première île, l'auteur y voit une dénomination pélastique au sens 'le premier (la première île)': **protimu* (le suff. *-imu* est pélastique) > **pritomu* > **primotu* (métathèse vocalique et de la dentale) > (lénisation) **primodu* > (en croate) *Premuda* (*-uta* > *-uda* d'après la lénisation en provenance du vénitien). Toutes les autres graphies seront une modification du lexème primitif: *Pyrotima* en connection du grec πυροτομία 'la fauchaison', *Primodia* en connection du lat. *primus*, comme aussi les graphies se trouvant sur les portulans italiens. Est discutée aussi la possibilité d'un *Pamodos* primordial, la forme qui est primitivement expliquée par l'auteur sous l'aspect d'une fausse lection de *ri* par *a* (possible en bénéventine). La dénomination *Dlasnik* ou *Dlačnik* seront de dénominations croates, une d'après le nom d'un oiseau (*dlaska* = *dlaška* 'le bouvreuil, lat. *Pyrrhula europaea*'), l'autre d'après un phytonyme (*dlak* 'le liseron, lat. *Convolvulus arvensis*'). Il est possible aussi que cette dénomination représente en effet un *vlačnik* 'le lacet, la lanière, le ceinturon' étant donné que nous avons l'indication qu'il s'agit d'une île très allongée et très peu large.

Ključne riječi: hrvatska toponimija, nesonimi, *Komiža*, *Premuda*

Key words: Croatian toponymy, names of islands, *Komiža*, *Premuda*